sluoksnius, sudegusių pastatų vietas su jose buvusiu inventoriumi (*ATL 2010 metais,* V., 2011, p. 45–60).

2013 m. 250 m ilgio lietaus nuotekų trasos vietoje buvo ištirti 6 2x1 m dydžio šurfai – iš viso 12 m^2, žvalgyta pati trasa (1 pav.). Tyrimų metu aptiktas IX–XII a. kultūrinis sluoksnis. Šurfuose po 20–40 cm storio velėnos, dirvožemio ir supiltiniais molio ir žvyro sluoksniais rasti XX a. 6 dešimtmetyje paklotos lietaus nuotekų trasos 1,2–1,5 m pločio perkasimai ir keraminiai vamzdžiai. Šurfe 5 po 25 cm storio velėnos ir dirvožemio bei po 90 cm storio supustyto smėlio sluoksniais 1,25 m gylyje nuo esamo žemės paviršiaus aptiktas iki 15 cm storio pilko smėlio su smulkiais degėsiais kultūrinis sluoksnis, kuriame rasta smulkių sunykusių molio tinko gabaliukų. Mažiau intensyvus analogiškas kultūrinis sluoksnis fiksuotas 1,3 m gylyje šurfe 4. Toks pat sluoksnis fiksuotas gręžinyje 1. Remiantis anksčiau atliktų tyrimų medžiaga, preliminariai šį kultūrinį sluoksnį galima datuoti IX–XII a.

Palanga Manor

In 2013, a field evaluation (six test pits, a total of 12 m^2) was conducted at the site of a 250 m long drainage line to be reconstructed in the protected territory on the grounds of the Palanga Manor complex in Palanga. A 9th–12th-century, 15 cm thick cultural layer of grey sand with fine pieces of charcoal was discovered (Fig. 1).

Darius Balsas, Marius Petkus,
Rokas Kraniauskas

Gyvenvietė Palangoje, Žemynos gatvėje 7

2013 m. sklype Palangoje, Žemynos g. 7, buvo atlikti archeologiniai tyrimai. Prieš tai tais pačiais 2013 m. šiame sklype atlikti žvalgomieji tyrimai (vadovas K. Perminas – žr. straipsnį šiame leidinyje). Palangos miestelis istoriniuose šaltiniuose pradėtas minėti nuo XVI a. pradžios, tačiau jo XVI–XVIII a. urbanistinė raida nėra aiški. Miestelio atsiradimą dabartinėje senojo miesto vietoje greičiausiai skatino kelių sankryža iš Prūsijos ir Žemaitijos. Keliai susijungė ties Ronžės upeliu, jo dešiniajame krante, kur veikė muitinė ir smuklė. O Palangos dvaras buvęs kitoje vietoje (jis kol kas neidentifikuotas). Senosios Palangos valakinis kaimas buvo tolėliau į Š. Žemynos g. 7 sklypo vieta buvo urbanizuota ne anksčiau kaip XX a. pradžioje, o dar XVIII a. pabaiga datuojamame kartografiniame plane čia vaizduojama smėlinga dykynė.

Greta Žemynos g. 7 sklypo 2010 m. R. Kraniauskas ištyrė 2 perkasas Žemynos g. 11 sklype (bendras 20 m^2 plotas). Čia aptiktas smėlio pustymų sluoksnis ir senasis dirvožemis be kultūrinio sluoksnio požymių. Tiek Žemynos g. 7, tiek Žemynos g. 11 sklypuose reliktinio reljefo situacija panaši. Abiejuose identifikuotas senasis žemės paviršius kyla Š kryptimi, o P dalyje eolinio smėlio klodai yra storesni (*ATL 2010 metais*, V., 2011, p. 539). Apie 200 m į ŠR nuo tirto sklypo yra VIII–XIII a. datuojamas Palangos kapinynas II (UK 1809), tyrinėtas 1962 ir 1987 m. V. Žulkaus nuomone, kapinynas buvo įrengtas kalvelėje, nusitęsusioje iš ŠR į PV, o R ir V dalyje buvusios pelkėtos žemumos.

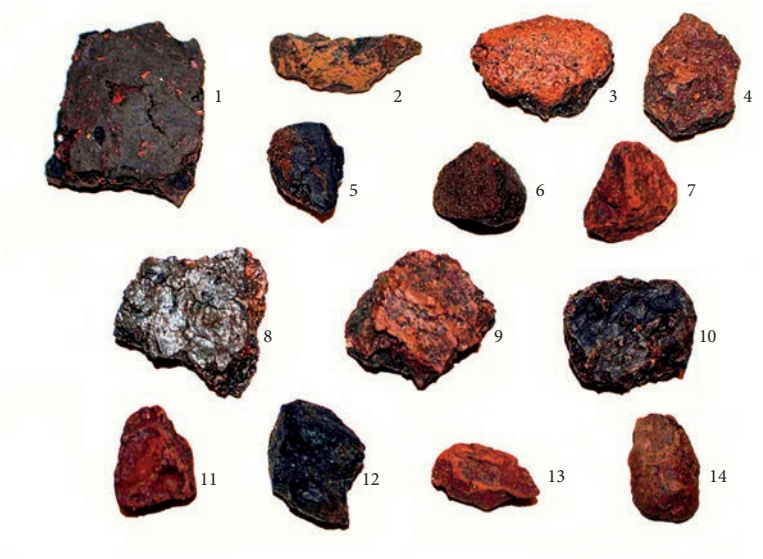

1 pav. Keramika ir molio tinkas iš plotų 3–4. D. Balso nuotr.

Fig. 1. Pottery and clay daub from areas 3–4.

2 pav. Gintarinio dirbinio ruošinys. D. Balso nuotr.

Fig. 2. Amber artefact blanks.

2013 m. tyrimai buvo atlikti kasant 5 plotus iki įžemio sklypo P dalyje, kurioje ankstesnių žvalgomųjų tyrimų metu buvo aptiktas vertingas kultūrinis sluoksnis. Projektuojamo pastato vietoje tirtas 63 m^2 dydžio plotas 1 (9x7 m dydžio). Linijinės konfigūracijos plotai 2–5 tirti inžinerinių komunikacijų vietose: plotas 2 – 15,5x2 m dydžio (31 m^2), 3 – 20x2 m dydžio (40 m^2), 4 – 20x2 m dydžio (40 m^2), 5 – 14,5x2 m dydžio (29 m^2). Iš viso Žemynos g. 7 sklype 2013 m. ištirtas 203 m^2 bendras plotas, į kurį pateko ir 2 ištirti žvalgomųjų tyrimų šurfai.

Detaliųjų tyrimų metu žemės paviršiuje fiksuotas 20–25 cm storio juosvo dirvožemio su pušų šaknimis sluoksnis. Po juo buvo nuo 30 cm iki 85 cm storio smulkaus eolinio balkšvo atspalvio smėlio sluoksnis – pajūrio smėlio pustymų Palangoje reliktas. Maždaug 0,6–1,4 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptiktas 20–50 cm storio neintensyvus periferinis kultūrinis sluoksnis, kuriame rasti 37 radiniai: 18 smulkių žiestos ir lipdytos keramikos lygiu paviršiumi fragmentų, 16 molio tinko gabaliukų (1 pav.), 3 gintaro dirbinių ruošiniai (?) (2 pav.). Šie radiniai datuojami I tūkst. – II tūkst. pradžia ir XVI–XVIII a.

Tyrimų metu rasti 2 kultūrinio sluoksnio horizontai. Pirmas horizontas – tai vidutiniškai 85–90 cm gylyje atidengtas tamsiai pilkas smėlis su kultūrinio sluoksnio požymiais. Sluoksnio storis vidutiniškai siekia 10–15 cm. Jame aptikti XVI–XVIII a. datuojami smulkūs žiestos keramikos fragmentai. Po šiuo horizontu fiksuotas 5–10 cm storio balkšvo eolinio smėlio tarpsluoksnis, dengęs tamsiai pilką smėlį – buvusio dirvožemio (horizonto 2) paviršių (3 pav.). Šiame horizonte aptikta angliukų, lipdytos keramikos lygiu paviršiumi šukių, molio tinko gabaliukų. Antras horizontas datuojamas plačiu I tūkst. – II tūkst. pradžios laikotarpiu.

Tyrimų metu fiksuotos 7 archeologinės struktūros, kurių identifikavimas nėra aiškus. Tai netaisyklingo ovalo formos duobės užapva-

3 pav. Sluoksniai plote 3 0,85–1 m gylyje. D. Balso nuotr.

Fig. 3. The layers in area 3 at a depth of 0.85–1 m.

4 pav. Duobės plote 3 pjūvis. D. Balso nuotr.

Fig. 4. Cross-section of the pit in area 3.

lintais dugnais, nuo 25x20 cm iki 5,98x1,33 m skersmens, įgilintos iki 10–85 cm gylio nuo horizonto 2 paviršiaus. Šie objektai, užpildyti juosvu smėliu su angliukais ir smulkia organika, greičiausiai sietini su geležies amžiaus žmonių ūkine veikla. Plote 3 aptikta į įžemį įgilinta duobė 6 sietina su metalurgijos pramone – geležies rūdos kasimu (4 pav.). Šios duobės aplinkoje rasta degtos geležies rūdos gabaliukų. Rūdos kasimo duobė taip pat iškasta iš horizonto 2 ir yra geležingų smėlio konkrecijų gysloje. Plote 5 fiksuotas reliktinio vandens telkinio kraštas (duobė 9), kurio aplinkoje aptikta stipriai erodavusio molio tinko fragmentų ir perdegusio granito akmenų. Neaišku, ar vandens telkinys natūralios kilmės, ar buvo iškastas, nes jo kraštai palyginti statūs, o užpildas daugiasluoksnės stratigrafijos – juosvi ir pilki smėliai su organika ir durpėmis.

Apibendrinant tyrimų duomenis darytina išvada, kad tyrimų vietoje užstatymo nebuvo. Horizontas 1 formavosi Palangos miestelio periferijoje, o horizontas 2 – Palangos P gyvenvietės (UK 17138) periferijoje. Moksliškai vertingesnis yra horizontas 2, kuriame aptikti su geležies metalurgija susiję objektai bei šių objektų aplinkoje susiformavęs pavienės antropogeninės veiklos požymių turintis kultūrinis sluoksnis.

The settlement at Žemynos St. 7, Palanga

In 2013, an excavation (five areas, a total of 203 m^2) was conducted on the plot at Žemynos St. 7, Palanga. Two cultural layer horizons were distinguished (Fig. 3). Horizon 1 is grey sand unearthed at an average depth of 85–90 cm and bearing signs of a cultural layer. A seam of whitish Aeolian sand recorded below horizon 1 covers blackish soil, which is former topsoil that was identified as horizon 2. Small fragments of 16th–18th-centuries hand thrown pottery were discovered in horizon 1 while the 20–50 cm thick peripheral cultural layer of horizon 2 contained sparse finds including small fragments of hand thrown and hand built pottery, pieces of clay daub (Fig. 1), amber (Fig. 2), and iron smelting waste. Seven irregular oval pits with rounded bottoms that were from 20 x 25 cm to 5.98 x 1.33 m in diameter and had been dug to a depth of 10–85 cm from the surface of horizon 2 were recorded. In area 3, a pit dug into sterile soil should be connected

the metallurgy industry, i.e. iron ore extraction (Fig. 4). Pieces of roasted iron ore were found in the vicinity of this pit. An iron ore extraction pit had also been dug from horizon 2 and hit a vein of iron-rich sand concretions. In area 5, the shore of a relict body of water was recorded and fragments of badly eroded clay daub and burnt granite stones were discovered in its vicinity. Horizon 1 formed on the periphery of the town of Palanga, horizon 2 on the periphery of the Iron Age Palanga's S settlement.

Mindaugas Grikpėdis

Spėjama Naudvario gyvenvietė II

2010 m. gauta informacijos apie ankstyvojo geležies amžiaus Naudvario gyvenvietės (UK 33639) ir kapinyno (UK 27098) (Jurbarko r., Kazikėnų k.) aplinkoje esančią lipdytinės keramikos radimvietę. Tuomet maždaug 200–400 m atstumu į R nuo Naudvario archeologinio komplekso iškirsto miško vietoje suarus miškožemį eigulys A. Eidukaitis aptiko į paviršių išverstas apie 10 vienetų lipdytos keramikos šukių, kurias perdavė archeologui R. Šiaulinskui. Manyta, jog šioje vietoje gali būti I tūkst. pr. Kr. datuojama gyvenvietė.

Radimvietės aplinkoje reljefo paviršius yra suformuotas supustytų smėlio kopų. Prieš 5–6 metus šioje vietoje iškirstas miškas, paliekant savaiminiam apsisėjimui pavienes subrendusias pušis. Iškirtus medžius miškožemis suartas retomis iki 1,5 m atstumu viena nuo kitos esančiomis vagomis. Vagų plotis apie 40 cm, gylis 20–30 cm. Vagos artos ŠV–PR kryptimi. Šiuo metu teritorijos paviršiuje auga pavienės subrendusios pušys bei nedideli spygliuočių ir lapuočių medeliai.

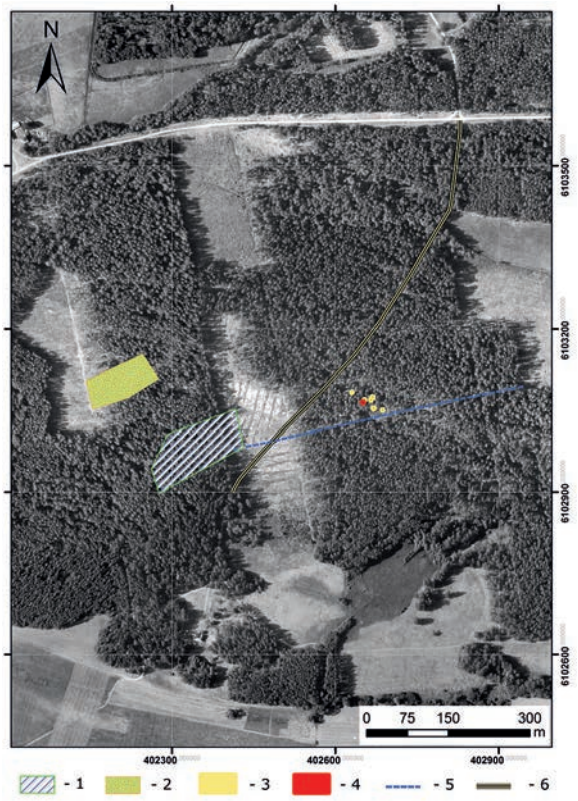

1 pav. Situacijos planas: 1 – Naudvario kapinynas; 2 – Naudvario senovės gyvenvietė; 3 – 2013 m. tirti šurfai; 4 – šurfas 6; 5 – miško kvartalinė juosta; 6 – kelias per mišką. M. Grikpėdžio brėž.

Fig. 1. Situation plan: 1 – Naudvaris Cemetery; 2 – Naudvaris Ancient Settlement; 3 – test pits excavated in 2013; 4 – test pit 6; 5 – forest firebreak; 6 – the forest road.

VU 2013 m. radimvietės aplinkoje ištyrė 7 bendro 34,5 m^2 ploto (1 pav.) šurfus. Archeologinio pobūdžio vertingųjų savybių turinčių objektų aptikta tik ***šurfe* 6**. Jo paviršių ŠV–PR kryptimi kerta dvi apie 50 cm pločio arimo vagos. Nuėmus 5 cm storio miško paklotės sluoksnį R šurfo dalyje fiksuotas iki 20 cm storio tamsiai pilkos spalvos miškožemio sluoks-